

יד
מהרי"ע

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
עקב
מנחם אב ה'תש"פ ב'של"א
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

דברים לזכרו של הרה"ג עמנואל בשארי זצ"ל שנלב"ע ביום ט"ו באב התש"פ.
מותר להספיד תלמיד חכם בפניו ביום שאין אומרים בו תחנון, וגדר תלמיד חכם לעניין זה.
שלוש הערות שהובאו בשמו בספרי שלחן ערוך המקוצר, וכן מתוך ההקדמה שכתב לסדרת
ספרי שע"ה.
ביאור המעשה באותו צדיק שידע שישנו גיד נוסף במוח לפי העניינים הרוחניים באדם העליון.
השלמה בעניין מאמר חז"ל ג' חדשים הראשונים תשמיש קשה לאשה וגם קשה לולד וכו'
שזהו עפ"י הרמזים בתורת הנסתר, ונפק"מ להלכה ולמעשה.
השלמת התשובה לגבי סדר הרמב"ם בהלכותיו לגבי ההרחקות מן הנדה, וביאור שהרמב"ם
בא לאפוקי מדעת הגאונים.
ששה הברלים שבין דְבָר לבינ מגיפה, ומה משניהם יותר חמור.
ביאור יסוד המלה דבר, והמלה מגיפה.
כח הטבילה במקוה, וסיפור מדהים על כך.
הקורונה אינה מגיפה אלא דבר.
אין נכונה השמועה כי הקורונה היא מלחמת גוג ומגוג.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642 שלוחה 6

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 556

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

השיעור מוקדש לעילוי נשמתו של ידידנו אלופנו ומיודענו
הרב עמנואל ב"ר חיים בשארי זצ"ל, מנכ"ל פעולת צדיק,
שנאסף השבוע לבית עולמו, ביום רביעי ט"ו באב,
תנצב"ה.

בשם רחמן.

השיעור מוקדש לעילוי נשמתו של ידידנו אלופנו ומיודענו הרב עמנואל ב"ר חיים בשארי זצ"ל, מנכ"ל פעולת צדיק, שנאסף השבוע לבית עולמו, הפטירה וגם הלְיָהּ היו ביום רביעי ט"ו באב, תנצב"ה.

**דברים לזכרו של הרה"ג עמנואל בשארי זצ"ל
שנלב"ע ביום ט"ו באב התש"פ.**

המנוח היה בן ששים ושמונה וחצי שנים, בסך הכל. בעשר שנים האחרונות הוא היה חולה, בעוה"ר, ולכן לא זכינו שימשיך ללוות את הפעולות של "פעולת צדיק". בשכונת בן ציון, בעיר נתניה, הוא היה צריך להיות רב השכונה, אבל כנראה מסיבות של עסקנות ופוליטיקה לא מינו אותו שם כרב השכונה, אבל גם לא היה מישחו אחר, אז בעצם הוא היה הרב בפועל. זאת חוץ מכך שהוא היה רב בית הכנסת מוריה שם, וחוץ ממה שהרביץ תורה ברבים, לימד כתיבת סת"ם, שחיטה, וגם ברית מילה אבל הוא לא עסק בכך בפועל מפאת עדינותו. אימתא דציבורא.

בכל אופן, מה שקשור אלינו, חושבני כי זה קרוב לשלושים שנה, עשרים ושמונה ודאי – משנת תשנ"ב כבר מופיע שמו בהדיא בשו"ת עולת יצחק חלק ב'. לפני שבאתי, ביקשתי שיבדקו במחשב, ומצאו ששמו מוזכר בספרים שלנו יותר משבעים פעמים.

בנוסף הוא גם היה מנכ"ל ארגון "פעולת צדיק", המנהל הכללי, ומאז שהוא נכנס הוא העמיד והרים את העמותה, הקים את העמותה על הרגליים, להפעילה מבחינה ציבורית, בתורת אדם שמבין בענייני ציבור, יחסי ציבור, וכד'. גם כשרות הבשר, בזמנו של 'ישא ברכה', עם הרה"ג ציון חוכימה וכו'.

הוא בעצמו זכה לכתוב ולהדפיס את הספר 'בת מלך', אלו הלכות לנשים עפ"י שלחן ערוך המקוצר, עם הוספות. גם הספר 'בית החיים', העריכה הראשונה היתה שלו, רק אח"כ עזרתני לו והשלמנו זאת. וכן ספר עילוי נשמות. התחיל

עוד ספרים, לחזן, ציור אותיות סת"ם הכשר והפסול, דיני מחיקת השמות הקדושים וכו' ולא הספיק לסיים.

הוא העמיד את בן אחותו, ידידנו הרב ניר טיירי הי"ו, שיהיה מנכ"ל פעולת צדיק. בהתחלה כעוזר שלו, אבל בהמשך זה התברר כבחירה מאד מוצלחת, כי כשהוא כבר לא יכל לנהל את העניינים, ממילא הרב ניר נהיה המנכ"ל, מאז הוא מנהל את כל ענייני הוצאת ספרי מכון פעולת צדיק, הוא בעצם מילא את התפקידו שלו. הממשיך את דרכו בקודש. תזכירו לי בסוף השיעור, שנגיד השכבה, בעו"ה.

למעשה, אנחנו הפסדנו. ההפסד העיקרי, הוא שלנו. של כלל העדה התימנית. אדם נמרץ, איש מעשה, לא דיבורים. בעל לב טוב, ומתנהג בענוה ובצניעות.

אינני יודע למה בעוה"ר אנשים שפעלו הרבה לטובת העדה ויכלו להמשיך לפעול במלוא הקיטור, לא זכינו שימשיכו. הם נקטפו בשיא פריחתם. כפי שהיה למשל גם רבי שאול חודיפי שהוציא את החומש 'תורה קדומה', ממש השקיע את כל חילו ומרצו בזה, וכן הרב עמנואל שהיה המוציא והמביא בכל ענייני פעולת צדיק, מאז שהוא נכנס לעניינים, מכל הבחינות, ענייני כספים וכו', הקדיש מזמנו. זכורני כי הדבר הראשון שהוא עשה, זה אסיפה בביתו בכדי להתרים אנשים נדיבי עם שיעזרו. חוץ ממה שהוא בעצמו הפיץ תורה, בלי קשר. ערך חופות, לוויית, שחיטה וטריפות, העמיד תלמידים וכו'. כל השאלות בשכונה, הדרכה לכל העניינים הרוחניים, מה אסור ומה מותר, הכל הוא פעל.

מותר להספיד תלמיד חכם בפניו ביום שאין אומרים בו תחנון, וגדר תלמיד חכם לעניין זה.

בתורת שכזה, אמרנו כי לדידן שאנחנו פוסקים שמספידים תלמיד חכם בפניו אפי' בימים שלא היינו אמורים להספיד – הרי בימים שלא אומרים בהם נפילת פנים, נוהגים שלא

שערי יצחק – השיעור השבועי

ישנם כאלה פוסקים הטוענים שאין לנו דין תלמיד חכם בזמן הזה, כגון האשכנזים, אבל מלשון הרמב"ם נראה כי בכל זאת ישנם כמה וכמה גדרים וחילוקים לגבי העניין דנפק"מ הזה. ובכל אופן הדבר ברור שלהלכה ולמעשה ידוע שכך המנהג בקהילותינו, להספיד גם אנשים הנחשבים תלמידי חכמים, לפי הסביבה שלהם ולפי הדור.

המנוח עשה גם הרבה חסדים, בעזרה לנוקקים ולחתנים ולכלות, וכן טיפל בהפצת הספרים.

שלוש הערות שהובאו בשמו בספרי שלחן ערוך המקוצר, וכן מתוך ההקדמה שכתב לסדרת ספרי שע"ה.

בספרים שלחן ערוך המקוצר, ישנן כמה הערות שלו שנכנסו, ישנן לפחות ג' הערות.

בחלק יו"ד, איסור והיתר, יש בדף ק"ו לגבי דין פחל, הבאנו שישנם כאלה שלא מבשלים אותו כיון שהם חוששים שמא נשאר עליו עדיין שארית חלב, ומובא שם בזה"ל, הקשה ידידי הרב עמנואל בשארי יצ"ו, הלא כל מה שאסר לנו הקב"ה התיר לנו כנגדם, אסר בשר בחלב והתיר כחל כדאיתא בחולין ודף ק"ט ע"ב. ואם כדבריהם שחוששים לטיפת חלב שנותרה, איזה היתר יש כאן. סגרו זאת עד הסוף, לא נשאר היתר בזה. ועוד, שבאיסור דם התיר לנו כבוד, שכולו דם, עכ"ד נר"ו.

ובהמשך אני מנסה לתרץ את השאלה שלו, ואפשר לומר דלולא זה היה נאסר הכחל לגמרי בכל אופן, כי סוף סוף לא יבצר שיוותר בתוכו מעט חלב בלוע שאינו ניכר לעין. ואי אפשר להשוותו לכבוד, דמה נפשך שם הרי היה מותר לאכלו לכולי עלמא עם דמו ממש, לולא שבצלייתו הדם פורש ממנו, ונאסר מצד דם האיברים שפירש.

וכן שם בדף קמ"ד, בדיני הלכות חליטת הבשר, מדובר [בעיני יצחק הערה ל'] לגבי עופות ממולאים מבושלים וכו', או פשטידא או

מספידים, והלוויה שלו היתה בט"ו באב – אבל לגבי תלמיד חכם בפניו, דהיינו כל זמן שהוא עדיין לא נקבר, אפשר להספיד אותו. כך אנחנו התיימנים נוהגים, כי גם בזמן הזה ישנו דין 'תלמיד חכם' לגבי כמה וכמה עניינים, וביניהם אף לגבי הנושא הזה.

כתבתי בשלחן ערוך המקוצר [יו"ד חלק ב', תורה ומצוות, סימן ק"פ סוף סעיף י"ט] כך, תלמיד-חכם בפניו (דהיינו כל זמן שלא נקבר) מספידין ממש אפילו בחול המועד. דהיינו שקל וחומר בימים האחרים, שבהם רק מצד המנהג לא מספידים בהם.

ובהערה מ"ו כתבתי בס"ד כך, נְקִיטִינָן דתלמיד חכם לעניין זה, אין צריך שיהא בקי בכל התלמוד, אלא כל ששואלים אותו באחד המקומות ומשיב. מספיק שהוא יודע לענות בע"פ, אפילו רק בעניין אחד, מבלי לפתוח ספרים. וגם אין צריך ששייב מיד, אלא אעפ"י שממתין ומשיב אחרי העיון, וכמבואר בשו"ת פעולת צדיק חלק ג' סימן כ"ז.

דוק נמי לשון הזהב של רבינו הרמב"ם שם [בהלכות אבל פרק י"א הלכה ו', ובהלכות יום טוב פרק ו' הלכה כ"ב] דלגבי הספד כתב שבימי חוהמ"ע מותר לספוד בהן "תלמיד חכמים" בפניו, משא"כ לגבי קריעה [שם בהלכות אבל הל"ב, ובהלכות יום טוב הלכה כ"ג] כתב שאם היה "חכם" קורעין עליו. והיינו טעמא לפי שהוא סובר שחכם היינו שידע לדרוש, ות"ח אינו יודע לדרוש רק מבין מה שדורשים לפניו, כמו שהוכחנו בס"ד מכמה דוכתי לפי גירסתו במילי דאבות [פרק א' משנה י"ג פסקת חלף ד"ה ואגב] יעוש"ב.

דייקנו כי ישנו שינוי לשון מפליא, לא ראיתי שעמדו על כך, שישנם דברים שהרמב"ם כותב עליהם 'תלמיד חכם', וישנם דברים שהרמב"ם כותב עליהם 'חכם'. כלומר, ישנו גם 'תלמיד חכם', אפי' שהוא לא נחשב מן 'היושבים ראשונה במלכות'. אכן לפי ירידת הדורות,

בוריקס, העשויים מעיסה שבתוכה בשר, פשוט דלדידן אסור לעשות אעפ"י שכבר נמלח, שאין הבשר יכול להיחלט בפנים. ישנה שם הערה שהוא הוסיף בזה"ל, ובלאו הכי אין הדרך לבשלם במים. ועוד שאת הבוריקס ממלאים בבשר טחון, אם כן אפילו שנמלח, ישנה שאלה של חיתוך אחרי מליחה כדלקמן סעיף י"א. הערת הרב עמנואל בשארי שליט"א.

וישנו עוד מקום אחר, בהלכות יולדת וסימן קנ"ו דף קי"ג אות ט"ו, עוד איזו הערה בעניין 'סוף דבר הכל נשמע', הבאתי איזה רמז שם בזה"ל, שמעתי רמז נחמד בטעם היות הסמ"ך רבתי בסוף קהלת וי"ב, י"ג סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו', להורות שיתבונן האדם כי סופו ואחריתו בקבר החפור שהוא כצורת אות סמ"ך. ויש אסמכתא למליצה זו מלישנא דקרא (ירמיה כ', י"ז) ותהי לי אמי קברי, ורחמה הרת עולם. אבל שם הוא כפשוטו וכמבואר במפרשים. ואפשר להוסיף כי האות סמ"ך במספר קטן עולה שש, וכן קבר במ"ק עם הכולל עולה שש, וכן קברי במ"ק בלא הכולל. הרב עמנואל בשארי יצ"ו.

הלואי והיו לנו עוד כמה כמו הרב עמנואל זצ"ל, הכל היה נראה אחרת.

בקיזור, הוא פעל באונו ובהונו למען פעולת צדיק, למען הפצת כל הספרים, ועל צבא תהילתם סדרת הספרים שלחן ערוך המקוצר, ובפרט שהוא כתב את ההקדמה, דבר המוצאים לאור, אפשר לראות שם אני רק מביא מעט מן המעט.

הוא כותב [בדף 7] כך, ברוך ה' אשר לא השבית לנו גואל, והצמיח לעדתינו את הרב המחבר, העושה ימים כלילות לצלול בים התלמוד והפוסקים ולדלות מתוכם את פסקי ההלכה שלנו ולהוציאם לאור עולם, בידעו את נחיצות הדבר, ולפי דרישת הציבור, כי עתה צורך השע"ה היא לנו. אולי הוא לא הראשון, אבל הוא המשיך להטביע ולפרסם את העניין

הזה, שהמלים 'שלחן ערוך המקוצר', זה ראשי תיבות שע"ה.

גם בהמשך הוא כותב, ויתקיים בדרך מליצה המאמר אין לך אדם שאין לו שע"ה, ראשי תיבות שלחן ערוך המקוצר. 'אין לך אדם', ברוך ה' כמעט בכל בית תימני כיום יש את ספרי שלחן ערוך המקוצר, והדבר הרבה בזכותו, כי הוא ליווה את העניין, וב"ה כמדומני שיצאו כבר יותר משלושים מהדורות.

תהי נשמתו צרורה בצרור החיים, ויהי רצון שנזכה אולי שבני משפחתו יפעלו, ימשיכו את הדרך כפי מיטב יכולותיהם. ונזכה כולנו לברכת כן ירבה וכן יפרוץ, אכי"ר.

ביאור המעשה באותו צדיק שידע שישנו גיד נוסף במוח לפי העניינים הרוחניים באדם העליון.

לפני שנים רבות, ראיתי שסיפרו מעשה על אחד מגדולי התורה ברוסיה, שהתווכח עם כמה מלומדים פרופסורים, גויים מן הסתם, לגבי איזה משהו במוח. הוא אמר להם, שצריך להיות איזה גיד במקום מסויים במוח, והם אמרו לו, מה פתאום, אין דבר כזה. הם הראו לו את השרטוטים וכו', והוא אומר, לא, חייב להיות שישנו כאן עוד איזה גיד.

הוא ידע זאת, כיון שהוא היה מקובל, ועפ"י הזוה"ק, כך חושבני, כי באידרא דנשוא יש את כל הסודות של הגולגולת, והוא הבין שחייב להיות איזה גיד מסויים, אשר לפי כל שרטוטי הרופאים הוא חסר. הוא אמר להם, מוכרח להיות שישנו כאן אותו גיד. לפי הסוד, אני מבין שצריך להיות כאן משהו. כי האדם הגשמי, מקביל אל האדם העליון, הרוחני. אבל הם הכחישו אותו.

אולם לאחר מכן, כאשר העמיקו יותר ובדקו זאת הדק היטב, מצאו כי הדבר נכון. הם אמרו, טעינו, לא שמנו לב, לא הבננו שזהו גיד, או שהוא היה מוחבא ומוסתר.

שערי יצחק – השיעור השבועי

ובו תלוי כח העיון וכח הזכרון. משום כך, כשאדם מעמיק בדבר עיוני, מרכיז את ראשו. וכשרוצה להעלות דבר מה בזכרונו, מרים את ראשו. וכשהגיד הזה מפסיק את פעולתו, מתחילה גסיסת האדם."

הוסיף רבי שלום, שהוא לא בא לידי השגה זו, מחקירה במדעי האנטומיה שבאדם התחתון, אלא למד זאת מאדם העליון. הוא לא עסק במדע, לא עשה ניתוחים ובדק את מוח האנשים ואת הגידים, באנטומיה ומדעים, אלא למד זאת מהאדם העליון. הוא ידע זאת מתורת הקבלה, מהזוהר הקדוש.

בספר הולך תמים, חיברו חכם אחד מארם צובא, שמו מהר"א דייך, כתב [מערכת ס' מ"ז ע"א] כך, כשאדם ירצה לזכור איזה דבר, יזקוף ראשו למעלה. וכשירצה להבין איזה דבר, יכוף ראשו למטה.

גם בספר סגולות ישראל [מערכת ז' אות כ"ח] כתב כך, סגולה שירצה לזכור איזה דבר, יזקוף ראשו ויסתכל למעלה, כדי לסייע לאותו שביל להתפתח ויזכור. זה פותח לו את השביל, וממילא הדבר מועיל לו לזכרון. וכשירצה להבין איזה דבר, יכוף ראשו.

שאלה מהקהל: אני כשרוצה להיזכר משהו, דוקא מוריד את הראש למטה?

תשובת מרן שליט"א: כנראה אתה יוצא מן הכלל. אולי אצלך גיד זה שונה. הרי ישנם אנשים יוצאי דופן, עם איזה שינוי מוזר במבנה גופם, כגון שהלב בצד ימין, במקום שמאל. היכרתי לפני שנים רבות אדם זקן כזה, שמו ר' משה חדאד זצ"ל, גר בפתח תקוה. הוא אמר לי, אני שונה משאר בני אדם, הלב אצלי מצד ימין, כך בְּרָאֵנִי ה'.

כדאי להוסיף שבקהילותינו מקובל, כשאדם רוצה לעורר את כח זכרונו, אומר, 'ברוך זוכר כל הנשכחות'. או 'אתה חונן לאדם דעת'.

לפי העניינים הרוחניים, הוא ידע כיצד זה מתבטא בגשמיות.

עכשיו חיפשתי את מקור הסיפור הזה, ולא מצאתי כעת אלא 'בערך'. אולי זהו אותו הסיפור, אותו המעשה. עוד מעט תבינו מדוע אני אומר את העניין הזה, כי הדבר קשור למה שדיברנו בשיעורים הקודמים.

ראיתי שמובא בספר הלולא דצדיקיא ודף קכ"ה] כך, בשנת תרנ"ד או תרנ"ה גילו פרופסורים גיד חדש במוח, שיש לו קשר לכח הזכרון ולכח ההעמקה של אדם. כשסיפרו זאת למוהרש"ב, נכנס לחדרו והוציא ספר קטן כתב יד, בו כתוב בשש-שבע שורות אודות גיד זה, ומסביר שם שקיים במוח האדם גיד מיוחד, מלא אדים, המתנענע אנה ואנה. כשהוא מתנענע לעבר מוח החכמה והבינה, זה עוזר לכח הזכרון. וכשהוא מתנענע לעבר מוח הדעת, זה עוזר לכח ההעמקה.

זוהי הסיבה למה שאנו רואים שאדם כשרוצה להיזכר באיזה דבר, הוא מגביה את ראשו, וכשרוצה להתעמק הוא מוריד את ראשו. האדם עושה כך באופן טבעי, מבלי להבין למה הוא עושה זאת. מובן שזה משהו פנימי, שעובד כביכול מעצמו.

העירו לו על כך, אם כן הרי אותו אדמו"ר שכתב זאת הוא פרופסור גדול. ענה, הוא ידע זאת מכיון שלמעלה באדם העליון קיים גיד זה, וממילא ידע שגם באדם למטה זה בודאי קיים. הוא רק עשה היקש.

בספר האדמו"ר האמצעי [דף צ"ח] מובא כך, רבי יוסף יצחק סיפר, פעם אחת ביקר דודו אצל אביו רבי שלום, וסיפר לו על תגלית חדשה שגילו באקדמיה הרפואית הצרפתית, שבמוח נמצא עצב שחיותו נפסקת לפני מותו של האדם. אביו בשמעו זאת, צוה להוציא לו כתב יד מכתבי האדמו"ר האמצעי שבו מצא כתוב: "גיד אחד יש במוח, חציו מים וחציו רוח חיים,

השלמה בעניין מאמר חז"ל ג' חדשים הראשונים תשמיש קשה לאשה וגם קשה לולד וכו' שזהו עפ"י הרמזים בתורת הנסתר, ונפק"מ להלכה ולמעשה.

דיברנו בשיעור [מוצש"ק מסעי התש"פ], שכאשר חז"ל אמרו [נדה דף ל"א ע"א] שלשה חדשים הראשונים תשמיש קשה לאשה וגם קשה לולד, אמצעיים קשה לאשה ויפה לולד, אחרונים יפה לאשה ויפה לולד, שמתוך כך נמצא הולד מלובן ומזורז, אמרנו כי יש בכך סודות בתורת הקבלה, וחז"ל אמרו את הדברים לפי השרשים בנסתר.

לכן אמרתי את הדברים דלעיל, כי רואים משם שהנסתר והנגלה הולכים ביחד. על כן, כאשר חז"ל אמרו את הדברים, הם לא אמרו אותם מכוח הרפואות וחכמת הטבע שבזמנם, אלא כיון שהם ידעו את השרשים הפנימיים שלהם, ומכך הם ידעו את הדברים בעולם הגשמי, בעולם המציאותי שלנו. לאפוקי מדברי הספר טומאת אשם.

חז"ל אמרו, כי מתוך כך הולד יוצא מלובן ומזורז, ולמעשה ישנה מכך גם נפק"מ להלכה.

הרי ישנם אנשים שאינם מיוחסים, ישנו מושג 'אסופי', וישנו 'שתוקי'. שתוקי היינו, שהאם משתיקה את הילד, כשאר הוא קורא למישהו 'אבא' היא אומרת לו שישתוק, הוא אינו יודע האם זה אביו האמיתי או לא, לגבי האמא הוא בודאי יודע שהיא אמו. שתוקי מכיר את אמו ולא מכיר את אביו. הוא לא בטוח מיהו אביו. לא יודעים. וישנו אסופי, מצאו תינוק זרוק בשוק, לא נודע אפילו מי האמא שלו, האם היא יהודיה או גויה. הילד נמצא זרוק, ישנם אנשים שזורקים את ילדיהם, לפעמים זה מתוך עניות ח"ו, אין להם אפשרות לפרנס אותו והם זורקים אותו, ולפעמים כשאר הם רואים שמישהו לקח אותו ואימץ אותו, אזי הם באים ומגלים לו, תשמע, זה הילד שלנו, אבל תטפלו בו אתם. ולפעמים הם זורקים אותו, כיון שהיחוס של הילד הוא פגום ח"ו, ממזר או ספק ממזר, או מי

יודע מאיפה הגיע, ולכן אמו לא רוצה לגדל אותו.

הרמב"ם כותב בהלכות איסורי ביאה [פרק ט"ז הלכה ל"א] כך, נמצא הולד מהול, או שהוחתל או שהומלח, או שהיה הפוחל בעיניו, או הקמיעין בצוארו – רואים ילד זרוק שהוא מהול, עשו לו ברית מילה, הדבר סימן שלא זרקו אותו סתם. או אם רואים שהוא מטופל, יש לו פחול בעיניו, או קמיעים בצואר לשמירה, אם אמו לא היתה רוצה אותו, היא היתה זורקת אותו שילך לאבדון, לא היה איכפת לה שימות – או שנמצא תחת אילן מסובך שאין חיה נכנסת לו – אילן שהוא שמור שהחיה לא תוכל להיכנס לטרופ אותו, א"כ רואים שרצו לשמור על הילד הזה – והיה סמוך לעיר, או שנמצא בבית הכנסת הסמוך לרשות הרבים או בצדי ר"ה, אין כאן משום אסופי. הילד הזה הוא כשר. מאחר שהן משמרין אותו שלא ימות, בחזקת כשר הוא.

כך כותב הרמב"ם. אבל זהו לפי פירושו על הגמרא במסכת קידושין [דף ע"ג ע"ב], אבל רש"י מביא שם פירוש נוסף. בגמ' ישנם שם בעניין הזה מלים קשות, 'משלטי הדמיה'. אינני יודע איך לקרוא אל נכון את המלים הללו. צריך להתעמק בכך. רש"י מסביר שם ובלישנא אחרנא, איבריו גדולים ומלובן ומזורז. רואים ילד שהוא מפותח, שגדל טוב. א"כ זה לא מזנות, אלא מבעלה, היות והוא יצא מלובן ומזורז.

נמצא לפי רש"י, שהעניין הזה של ג' חדשים האחרונים יפה גם לאם וגם לולד, יש בכך ממש נפק"מ להלכה, במובן שראו הם זאת וחשו בכך במציאות. רק הרמב"ם יש לו פירוש אחר, זה לא ראייה שהוא חולק על כך, כי אין קשר בין הדברים, גם רבינו חננאל מפרש כך, כנראה הנדון איך לפרש את המלים. אבל בכל אופן לפי פירש"י והראשונים האומרים כמותו, רואים שאצלם הדברים היו חיים וקיימים, לא סתם דברים שלא הכירו ולא בדקו במציאות. ילדים

שערי יצחק – השיעור השבועי

הסברנו בס"ד כדי לענות על קושיית המעשה רוקח, למה הרמב"ם חזר בהלכה י"ט על דברים שלכאורה כבר כתב אותם בהלכה י"ח, כי הוא רצה להגיד את הסיבה, לאפוקי משיטת הגאונים הסוברים שהעניינים הללו של הרחקות, זה נעשה מפני עניינים של טומאה וטהרה. הרמב"ם אומר, לא, זה רק מפני הרגל עבירה. הדגש הוא על זמפני זה, זאת היא הסיבה, לא עניינים של טומאה וטהרה, ולא עניינים של נזק שח"ו הם יכולים להזיק.

הארכנו בכך, אבל שני תלמידי חכמים העירו על כך הערות. האחד טען, מה אתה מיישב, עדיין קשה למה הרמב"ם צריך להכפיל זאת, הרי הרמב"ם יכל לכתוב את העניין הזה בהלכה י"ח. אם הרמב"ם רוצה להדגיש שזהו הטעם, ש'מפני זה לא תאכל וכו' מפני הרגל עבירה, שזה לא עניין של טומאה וטהרה, כי זה לא נוהג בזמן הזה, אלא בגלל שזה הרגל עבירה, א"כ תכתוב זאת בהלכה הקודמת, זלא יקרב לה, ולא יגע בה אפילו באצבע קטנה, ולא יאכל עמה בקערה אחת – מפני הרגל עבירה. תקצר, למה צריך להכפיל זאת? זאת הערה אחת.

ת"ח אחר, הנמצא כאן בשיעור, ידידנו הרב אליהו סוויד יצ"ו, הוא ניסה לומר הברקה, תשמעו דבר מעניין, אולי התחלף ברמב"ם סדר ההלכות, שמא הלכה י"ט צריכה להיות לפני הלכה י"ח. הוא אומר, כי יכול להיות שהיה בלבול בהעתקות. צריכים להתחיל עם הלכה י"ט, כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, נדה עושה לבעלה, ואח"כ צריכה לבוא הלכה י"ח, ואז יהיה מובן גם תוספת האות וא"ו, זאסור לאדם שידבק באשתו בשבעת ימים נקיים, ששאלנו אז למה הרמב"ם התחיל באות וא"ו, זאסור, כי הרי זה לכאורה לא קשור להלכה הקודמת. אבל אם הסדר מתהפך, אז לכאורה זה מתיישב, כי בעצם הוא התחיל בדין של 'כל מלאכות וכו' חוץ מהרחצת פניו, ואחר כך הוא בא להמשיך עוד פרטים.

כאלה, אכן היו נראים יותר בריאים וחזקים. וע"ע בגמ' סנהדרין [דף ע' עמוד ב'] לגבי בת-שבע, אמו של שלמה המלך.

שאלה מהקהל: אבל איך זאת הוכחה על זמן העיבור? אולי אכן נתעברה מזנות, והבעל לא ידע מאומה, והמשיך לשמש עמה כרגיל, ולכן יצא העובר מלובן ומזורז?

תשובת מרן שליט"א: זו נראית קושיא טובה, אבל זאת לא קושיא על דברינו, על הנושא שלנו, אלא על רש"י עצמו. על עיקר הפירוש. אולי אפשר לתרץ שדוקא כשזה אביו, הוא יוצא מלובן ומזורז, בבחינת מצא מין את מינו. לא של אדם אחר. וזה לא ברור, כי מסתמא זה כמו תרופה, ולא משנה ממי בא. צריך להתבונן בזה. לא מצאתי מי מהמפרשים שעמד על כך, רק על דברים דומים, כגון בס' פאר דוד (אביראש) על מס' קידושין [שם דף תקמ"ה תקמ"ו], וירך יעקב (סויה) על מסכת נדה [דף תפ"ד].

השלמת התשובה לגבי סדר הרמב"ם בהלכותיו לגבי ההרחקות מן הנדה, וביאור שהרמב"ם בא לאפוקי מדעת הגאונים.

בזמנו [שיעור מוצש"ק מטות התש"פ] דיברנו על דברי הרמב"ם [סוף פרק י"א מאיסורי ביאה] הכותב [בהלכה י"ח] כך, ואסור לאדם שידבק באשתו בשבעת ימים נקיים (אלו), ואע"פ שהיא בכסותה והוא בכסותו. ולא יקרב לה, ולא יגע בה אפילו באצבע קטנה, ולא יאכל עמה בקערה אחת. כללו של דבר, ינהוג עמה בימי ספירה כמו שינהוג בימי נדה, שעדיין היא בכרת עד שתטבול כמו שביארנו.

ובהלכה י"ט הרמב"ם כותב כך, כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, נדה עושה לבעלה חוץ מהרחצת פניו ידיו ורגליו ומזיגת הכוס והצעת המטה בפניו, גזירה שמא יבוא לדבר עבירה. ומפני זה לא תאכל עמו בקערה אחת, ולא יגע בבשרה, מפי הרגל עבירה. וכן בשבעת ימים נקיים, לא תעשה לו שלש מלאכות אלו.

ברם, למעשה לא מצאנו שום גירסא כזאת, איך יכול להיות שאף אחד – גם לא מישהו אחד – אשר הבחין ב'טעות'. אבל זה לא הכרח, עדיין אי אפשר לשלול זאת, להוציא את זה מכלל אפשרות.

לכאורה זה היה תירוץ טוב, אבל אינני חושב שזה עונה על השאלה בעצם, כיון שאחרי ככלות הכול, גם אם נשים את הלכה י"ט לפני הלכה י"ח, עדיין רואים שישנם דברים כפולים. זה אולי מיישב רק את האות וא"ו, וְאָסוּר. בזמנו תירצנו את העניין של הוא"ו, אבל לפי זה אם זה אמת, היה עוד יותר מיושב. אולם בסך הכל, ישנם עדיין דברים כפולים. לכן, אינני חושב שצריכים או כדאי לשבש את כל ספרי הרמב"ם בגלל זה, כי בסה"כ זה לא עונה על השאלה. לא מתקבל על הדעת.

לגבי השאלה הראשונה, אם הרמב"ם בא לאפוקי מדעת הגאונים לבי הטעם, א"כ הוא היה יכול לכתוב זאת בהלכה י"ח, ובכך הוא היה מקצר.

למעשה, הוספתי לכתוב שם בשיעור בסוף, שלא הספקתי להגיד את כל התירוץ. ענינו רק חצי תירוץ, וצריכים להשלים אותו, להוסיף עוד פרט.

הרמב"ם רוצה לומר בהלכה י"ט, 'מפני זה לא תאכל עמו', דהיינו להגיד שזאת היא הסיבה, לא הטעמים של המפרשים האחרים. אבל בהמשך, הוא בא להגיד ז'כן בשבעת ימי נקיים לא תעשה לו שלוש מלאכות אלו, כאן הוא עוד יותר מחזק את שיטתו נגד שיטת אותם הגאונים. לדעת הגאונים, מה שכתוב בגמרא וכתובות דף ס"א ע"א 'כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, נדה עושה לבעלה חוץ מהרחצת פניו ידיו ורגליו ומזיגת הכוס והצעת המטה בפניו, המדובר הוא על שבעת ימי נקיים, אבל לפני ז' ימי נקיים, דהיינו בימי ראיתה, בכלל אסור לה לעשות שום מלאכה. לכן הרמב"ם היה חייב לכתוב זאת בהלכה י"ט, 'כל

מלאכות וכו', שזאת היא הסיבה, ז'כן בשבעת ימי נקיים'. כלומר, הוא הדין. הפוך מדברי הגאונים האומרים שמדובר רק בז' ימי נקיים, אבל הרמב"ם אומר, לא. על זה, תמיד מדברים. אין הבדל בין זה לזה.

כעת מי שיתעמק בנושא זה, יבין שזה ממש פשט אמיתי, מאיר עיניים. כפי שאמרנו, אמת בתורת משה, רבינו משה.

בבארות יצחק על פסקי מהרי"ץ ודף שכ"ב] הבאנו את תשובת הגאונים, הסוברים שכל העניין של ההרחקות, שנדה לא תעשה מלאכות לבעלה, זאת אינה איזו חומרא שהתחילו באיזה דור מסויים, כפי שאמרנו שישנם כאלה אשר עשו כך כיון שראו שישנן פירצות, לכן עשו זאת בתורת גדר וסייג וכו', הנהיגו חומרות. אותם הגאונים סוברים, שכך היא ההלכה מדינא דגמרא. כך לשיטתם. והרמב"ם בא לאפוקי מהם.

כתוב שם כך, שבעת ימים הראשונים, אסורה בהרחצת פניו ידיו ורגליו ובמזיגת הכוס, ולא טוחנת ולא אופה ולא מבשלת ולא מכבסת ולא עושה לבעלה כלום ואפ"י להשקותו מים [וי"נ נוסף, ואפ"י לדבר עם בעלה ולא תשב עמו בבית אחד]. ואחר ז' ימים אלו, דהיינו משמתחלת למנות הז' נקיים, [זהו כהנוהגין להמתין ז' ימים קודם ז' נקיים, ע"י מש"כ בזה לעיל סימן א' ס"ק כ"ז, וע"י להלן ד"ה ונתברר] יכולה היא לטחון ולאפות ולעשות כל מלאכה.

ומה שאמרו חז"ל כל מלאכות וכו' נדה עושה לבעלה, לא מיירי רק בשבעת ימים נקיים. לכן הרמב"ם היה חייב לכתוב זאת בהלכה י"ט, 'מפני זה לא תאכל וכו', ז'כן בשבעת ימי נקיים וכו', פירושו שהוא הפך את שיטת הגאונים מן הקצה אל הקצה, ואז הכל מובן ומסודר כראוי.

ששה הבדלים שבין דְּבַר לְבִין מגיפה, ומה משניהם יותר חמור.

שאלתו לא היתה נכונה, כיון שאכן ישנו הבדל, ראיתי זאת גם אצלנו וגם בדפוסים.

וגם בגמרא רואים, שישנו הבדל ביניהם, רק בסגנון אחר קצת. בגמ' מסכת תענית [דף כ"א ע"ב] כתוב כך, בסורא, הוות דברתא. לא כתוב 'מותא', אלא 'דברתא'. בשיבבותיה דרב לא הוות דברתא. סברו מיניה משום זכותיה דרב דנפיש וכו'. ואח"כ בהמשך, באותו הדף עצמו, לאחר כמה שורות מובא כך, אמרו ליה לרב נחמן, איכא מותנא בארעא דישראל. 'דברתא' היינו דבר, ו'מותנא' היינו מגיפה.

לפוס רהטא אני מתפלא כי אף אחד מן המפרשים לא עמד על כך, להסביר את העניין. אבל עכ"פ אנחנו רואים שהגמ' בכוונה נוקטת מלה אחרת. [ובל"נ בשיעור נוסף, נשלים עוד פרטים בזה].

אז בשיעור הבאתי חילוק אחד, ובעז"ה כעת נגיע ביחד לששה חילוקים. זכיתי וראיתי בכמה ספרים את ביאור ההבדל ביניהם. הבאנו אז בשיעור בשם ספר רחש הלב, שדייק כך מדברי רד"ק, הדבר לא כתוב במפורש, שלגבי מגיפה לא חייב שתהיה מיתה, אבל מכת דבר זה רק מיתה. איני יודע האם הוא צודק, כי כפי שאמרנו בדר"כ משמע שמגיפה זה יותר חמור מדבר, אבל אולי לפי מה שנאמר בהמשך הדברים יתבארו. צריכים לקחת בחשבון עוד כמה דברים, ואז ביחד התמונה תהיה שלימה, ויהיה אפשר להבין זאת. דהיינו, זה לא סותר את העניין שמגיפה אמורה להיות משהו יותר קשה, אבל מבחינת המלה 'מגיפה' לא חייב להיות שזה מות, משא"כ דבר שזה רק מות. כך הבאנו בזמנו.

בשאלה הזאת דן בעל חוות יאיר, שאלו אותו שאלה, היה מישהו עשיר מופלג שהיה לבנו שידוך, אבל הוא בא להתיעץ עם הרב ולשאל אותו האם כדאי לעשות את השידוך, כיון שזאת שהציעו, שתי פעמים הבעלים שלה מתו.

מהו ההבדל, בין דבר, לבין מגיפה? ישנם מקומות שכתוב 'דבר', כגון [שמות ט', ג'] הַנְּהַ יָד יְיָ הוֹיָה וְגו' דָּבָר פָּבַד מְאֹד. וכן [דברים כ"ח, כ"א] יִדְבֶק יְיָ בְּךָ אֶת הַדָּבָר עַד פְּלֹתוֹ אֶתְךָ מֵעַל הָאָדָמָה וְגו' [מין שליט"א אומר זאת בכינוי: ידבק י"י בו וגו' עד כלותו אותו וגו']. וישנם מקומות שכתוב לשון 'מגיפה', כגון [במדבר י"ז, י"ב-ט"ו] וְהִנֵּה הַחַל הַנֶּגֶף בְּעַם וְגו'. וְתַעֲצֹר הַמִּגָּפָה. וַיְהִי הַמֵּתִים בַּמִּגָּפָה אַרְבַּעַת עָשָׂר אֶלֶף וְגו'. וְהַמִּגָּפָה נִעְצְרָה. מתו ארבע עשרה אלף, אצל אהרן, ועוד שבע מאות. ואח"כ בסוף פרשת בלק [במדבר כ"ה, ט'] במעשה שיטים, וַיְהִי הַמֵּתִים בַּמִּגָּפָה אַרְבַּעַת עָשָׂר אֶלֶף. צריך לדעת מהו ההבדל, בין לשון דבר לבין לשון מגיפה?

ברור הדבר שישנו הבדל, ובדרך כלל משמע שמגיפה זה יותר חמור מדבר. אבל מהי בדיוק נקודת ההבדל, בין דבר לבין מגיפה, ומה שורש המלים הללו.

מה זאת משמעות המלה 'דבר'. 'מגיפה' זה יותר קל להבין, כמו שנאמר [שמות ל"ב, ל"ה] וַיִּגַּף יְיָ אֶת הָעָם, תרגום המלה 'יגף' הוא 'זמחא', דהיינו מכה.

ברור שיש הבדל, ראשית כי אין מלים נרדפות סתם, כל מלה בתורה אינה סתם, כגון 'ששון' ו'שמחה', 'גילה', 'רינה', ישנם הבדלים דקים בין כל המלים. ישנם ספרים שלמים, רק בכדי להסביר את כל המלים הנרדפות. זאת אחת החכמות של לשון הקודש, כל מלה מוגדרת בצורה מדוייקת.

רואים זאת גם בתרגום, כי תרגום המלה 'דבר' הוא 'מותא', ותרגום המלה 'מגיפה' הוא 'מותנא', בתוספת נו"ן, א"כ משמע שזה דבר יותר חזק וקשה.

בזמנו [בשיעור מוצש"ק ויקרא, דף 32] דיברנו על השאלה הזאת, ומישהו שאל אז א"כ למה התרגום השווה ביניהם. אבל הדבר אינו נכון,

המזל שלה, אלא זה היה משהו כללי, ואפשר לשאת אותה. זאת היא הנקודה.

בעל חוות יאיר כותב [בהמשך תשובתו לשואל] בזה"ל, לפי מה שכתבת שהחתן השני מת בחולי הראש, שהיה אז מכה מהלכת ודובקת, פָּאָם כּוֹן, יש צד היתר, דדמי למת בדבר, שמייתי בהג"ה [סימן ט' סעיף א באהע"ז] דלא נחשב על ידו לקטלנית.

ונראה דלאו דווקא דבר, הוא הדין כל מכה וחולה המדבק. ולולי קרא דנאמר ותהלים צ"א, וְ[מִ]דְּבַר פְּאֵפֶל יִהְיֶה, אמינא דמלת דבר אינו מיוחד על מכת המגפה הידוע – נראה לו כי דְּבַר זאת אינה המגיפה הידועה והמקובלת בדרך כלל – רק על כל חולה הממית ומדבק מאיש לאיש ומבית לבית. ובמשנה דתענית [דף י"ט ע"א] אמרו רז"ל, איזה דבר, עיר המוציאה חמש מאות רגלי וכו'. הרי כתוב כי אם ישנה עיר שיש בה חמש מאות אנשים ההולכים רגלי, דהיינו אנשים בריאים, ויצא שם מת שלשה ימים אחד אחרי השני, שלשה מתים יום אחרי יום. מוציאים מהחשבון את הזקנים והנשים והקטנים, הם לא בחשבון, אלא רק אנשים הנקראים רגלי, עומדים על הרגליים ועוסקים במלאכה.

שמע מינה, שכל מיתת בני אדם רבים בזמן קצר חוץ לטבע, נקרא דבר. וגם על זה אמרו בבבא קמא [דף ס' ע"ב] דבר בעיר פזר רגליך, דזיל בתר טעמא.

נראה שנפלה כאן טעות. זה לא 'פזר רגליך', אלא 'פָּנַס רגליך', כמבואר בגמ' שם. כאשר יש ח"ו דבר בעיר, לא 'פזר רגליך' אלא 'כנס רגליך', דהיינו שהאדם יסגור את עצמו. לפעמים יש מצב אולי לברוח. כמ"ש מהרי"ל בתשובותיו, שבתחילת המגפה עדיף לברוח מאותה עיר, ודיברתי על כך בזמנו. אבל עכ"פ כך כתוב בגמ' שם, דבר בעיר, כנס רגליך. שנאמר [שמות י"ב, כ"ב] וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר, ואומר 'ישעיהו כ"ו, כ"ז] לֵךְ עִמִּי בֹא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דַּלְתֶיךָ [דְּלַתְךָ] בַּעֲדֶיךָ.

כתוב שם [סימן קצ"ז] כך, שאלני הראש והקצין האלוף התורני ר' פלוני, שנדבר בבנו זיווג הגון, בת פלוני עשיר מופלג, ורוצה ליתן לו נדן מסוים, רק שלבו נוקפו כי הבתולה כבר נזדווגה עם בן פלוני, ואחר ג' חדשים אחר הקנס, מת בשלשול הרע. וחזרה ונזדווגה עם בן פלוני, וכמשלש חדשים לפני זמן החתונה חלה ומת בחולי הראש, שהיה מתפשט בזמן הרע ההוא, עד שכמעט אין בית נקי ממנו. וְיָרָא פֶּן מְזַלָּה שֶׁל־בַּתּוּלָה גֵרָם, כמו שאמרו רז"ל 'ניבמות דף ס"ד ע"ב] בדין קטלנית.

לכאורה היא 'קטלנית', כבר שני בעלים – בעצם הם לא היו בעלים אלא שתי הצעות שהיו לה – החתן מת. הראשון ממחלה, שלשול רע. והשני, ממחלת הראש. וכידוע יש דין של קטלנית, ומובא בפוסקים שה"ה אפי' לגבי ארוסה לפני החתונה, היא נחשבת קטלנית, ויותר לא תינשא. ישנם האומרים, כך הרא"ש סובר, שאסור לה להינשא, כי זה ממש ספק סכנת נפשות. הרמב"ם סובר זה רק ניוחש, ולכן פסק שזה רק לכתחילה. גם מרן כתב כך בש"ע ואהע"ז סימן ט"ז 'לא תינשא, ואם נישאת לא תצא'. והרמ"א שם בהגהה מביא, כי אם החתן מת בדבר, זאת אינה ראייה. כי קטלנית היינו, שיש לה מזל רע, והראיה ששני הצעות שהיו לה, שכבר השתדכה איתם, וק"ו אם כבר התחתנה, הם מתו. הדבר מהווה סימן, שיש לה מזל רע, וחזקה שימותו לה כל הבעלים, כולם ילכו ח"ו, א"כ אתה מכניס את עצמך לסכנה.

בדרך כלל אנחנו פוסקים כדעת רבן שמעון בן גמליאל, 'בתלתא זמני הויא חזקה'. אבל בנ"ד רק שני בעלים מתו, דכיון שמדובר בקטלנית, חוששים לדעת רבי הסובר בעלמא כי בתרי זמני הויא חזקה. בגמ' במסכת יבמות ודף ס"ד ע"ב], ישנן כמה חילוקי דעות, מתי שלשה ומתי שנים. אבל בנ"ד, אמרינן בתרי זמני הויא חזקה.

שאל השואל את בעל חוות יאיר, כיון שהפעם השנייה שמת החתן זה היה דבר, א"כ זה לא

שערי יצחק – השיעור השבועי

אומר החוות יאיר, והשבת לוי, אם כן איפכא מסתברא, שבימי דוד נפלו מהבקר עד עת מועד ע' אלף איש, ואמר [שמואל ב' כ"ד, ט"ז] וַיִּתֵּן יְיָ דָבָר בְּיִשְׂרָאֵל. הרי בזמן דוד המלך, היתה מגיפה, כמבואר בסוף ספר שמואל שני, ומהבוקר עד עת מועד, מתו שבעים אלף איש, ושם כתוב 'דבר'. לפי דבריך, זה לא דבר, אלא מגיפה. אלא על כרחך, אין לחלק ביניהם בזה.

ברצוני לומר בס"ד תירוץ על השאלה שלו, כי ראיתי לגבי מה שהחוות יאיר כתב בשם חכם אחד, שבספר 'זכר דוד' הביא זאת בשם הרמב"ן, אבל החוות יאיר לא ראה זאת.

הספר זכר דוד, למהר"ר דוד מודינא, הוא בעיקר על ענייני ברית מילה, ובמאמר ראשון פרק ט"ל ודף רנ"ט הוא כותב כך, כדרכו להרחיב ולצאת לעניינים נוספים, אמנם הרמב"ן כתב וז"ל, ספירה הרביעית של טומאה, נקראת גֶעֶשׂ, פְּלָה. ונגד מדה הזאת, אמר דוד המלך ע"ה מדבר באופל יהלוך וגו', כי משם הדבר בא לעולם. ולפיכך דבר ומגפה אינם שוים, כי ענין המגפה יותר מהדבר. שהדבר הוא, כל ששלושה מתים יוצאים בג' ימים, בְּעֵיר הַמוֹצִיָּאָה מאתים או שלש מאות רגלי. והמגפה הוא, שמתו בשעה אחת כ"ד אלף, דכתיב ויהיו המתים במגפה וגו'.

ב'סוגריים' יש לי הערה, אינני מבין איך כתוב כאן מאתיים ושלוש מאות רגלי. לא מצאתי דבר כזה, כתוב במסכת תענית חמש מאות רגלי. אולי יש לו גירסא אחרת, אבל לא מצאתי גירסא כזאת, ולא דעה כזאת בכלל. טוב. זאת סתם שאלה.

בכל אופן, הרמב"ן אומר כבר לפניו את החילוק הזה, כי במגיפה מתו בשעה אחת הרבה, ודבר זה לא בצורה כזאת של אלפים בתוך זמן קצר. אם כן, אם כבר ישנו יסוד לדברי החכם הזה, מאת ענק בראשונים, חושבני בס"ד לתרץ זאת, כי בעצם הוא צודק, היה צריך לקרוא לזה מגיפה, אבל ישנה סיבה

רק לגבי רֶעֶב, כתוב שם בהמשך הגמ' בב"ק, רעב בעיר, פֹּזֵר רֶגֶלְךָ. ועי' מהרש"א ותורת חיים שם, ושאר מפרשים.

ממשיך החוות יאיר ואומר, משא"כ מלת מגפה, אינו רק ענין מְכָה, שענינה המגפה האמיתית, שנולדה מכה עיפושית במקום אחד, והיא ארסית ונמשכת לכל האיברים והדמים, כענין [שמות ז', כ"ז] הנני נוגף גבולך [הנה אֲנֹכִי נֹגֵף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ]. [עין פירוש רש"י שם, וצ"ע לשון מגפה דגבי עגל [שם ל"ב, ל"ה] ומרגלים [במדבר י"ד, ל"ז] לדרשת רז"ל]. וכמו [שמות כ"א, ל"ה] וְכִי יִגַּף שׁוֹר אִישׁ. שכל אלו, אין פירושם רק הכאה ודחיפה במקום אחד מן הגוף. ולכן גבי מיתת הבהמות, שאינם מדרכן להיות מכה מתראות במקום מיוחד, נאמר [שמות ט', ג'] דָּבָר כְּבֹד מְאֹד.

לדבריו, 'מגיפה' היינו 'מכה עיפושית ארסית', כלומר פצע שמתעפש, משהו שרואים אותו בעיניים, ומכך הוא מת. אבל 'דבר', זה משהו מדביק, שלא רואים אותו. זה לא איזה חולי מוגדר ומסויים, לא רואים איזו פגיעה בגוף במקום מסויים, שעיי"כ יאמרו כי המחלה היא כאן. הוא חולה באופן כללי, נדבק, לא יודעים לציין בדיוק מה. זהו החילוק שלו.

על כל פנים נראה די ש איזה חילוק ביניהם, מְדֻשְׁנֵי קְרָאִי בְּדִיבּוּרֵיהוּ, גם מְצַלִּינֵן אֶתְרוּוִייהוּ בַתְּפִילַת 'אֲבִינוּ מִלְכְּנוּ', כלה דבר, ומנע מגפה. מזה שאנו אומרים 'כלה דבר' וגם 'מנע מגיפה', משמע שזה שני דברים.

וחכם אחד רצה לומר, דדבר – חסרה כאן מלה, 'זמגיפה' – אחד הם. רק מגפה, קשה וכבד מאד, כמו שנאמר [במדבר כ"ה, ט"ז] וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בְּמַגְפָּה אֲרָבָעָה וְעֶשְׂרִים אֲלָף. החוות יאיר מביא, שחכם אחד אמר לו חילוק אחר, כי 'דבר' לא מתים הרבה, כפי שכתוב חמש מאות רגלי ג' אנשים אחד אחרי השני, אבל 'מגיפה', בבת אחת אלפים מתים. זהו חילוק פשוט. בתוך זמן קצר, מתו עשרים וארבעה אלף. משא"כ דבר, זאת מחלה, אבל לא בצורה כזאת המונית.

למה קראו לכך דבר. המלים הללו הן נרדפות, אבל ישנה סיבה למה שינו זאת.

הרי בזמן דוד המלך, הוא חטא ששלח את יואב שיספור את ישראל. שלח הקב"ה את גד לדוד המלך, ואמר לו לבחור עונש אחת מן השלוש, כפי שנאמר [שמואל ב' כ"ד י"ג] וַיָּבֵא גֹד אֶל דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ, הֲתִבּוֹא לְךָ שֶׁבַע שָׁנִים רָעָב בְּאֶרֶץ. אִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, נִסָּף לִפְנֵי צָרִיד וְהוּא רֹדֵף. וְאִם הָיִיתָ שְׁלֹשֶׁת יָמִים דָּבַר בְּאֶרֶץ. או רעב שבע שנים, או אויבים שינצחוהו, דהיינו מלחמה שלושה חדשים, או שלשה ימים דבר בארץ. עֲתָה דַע וְרָאָה מָה אָשִׁיב שְׁלָחִי דָבָר.

דוד המלך שומע וחושב, מה אבחר?

ידועים דברי חז"ל [מדרש ל"א א'], חשב דוד בדעתו ואמר, אם בוחר אני רעב, עכשיו כל ישראל אומרים, מה איכפת לו לבן ישי, על אוצרותיו הוא בוטח וישראל ימותו ברעב. ואם בורר אני חרב, עכשיו ישראל אומרים מה לו, על גיבוריו הוא בוטח, שהם יצאו למלחמה, הם ימותו והוא ינצל. אמר, יבא דבר, שהכל שוין בו. מרוב צדקותו, הוא לא רצה לעשות את החשבונות האישיים שלו, או שיהיה ח"ו רינון שהוא לא דואג לציבור, לכן אמר שיהיה דָבָר.

מדרש חז"ל זה הובא ברד"ק שם [פסוק י"ד], ויש שם עוד נקודה מעניינת, ויש אומרים, גד רמז לו, 'דע וראה מה אשיב שולחי דָבָר'. דָבָר, הוא דָבָר באותיות. דהיינו, גד רמז לו, כדאי לך לבחור דָבָר.

ממילא נראה כי היה חייב לכתוב שזה 'דבר'. אי אפשר היה לכתוב 'מגיפה'. אם היה כתוב מגיפה, אין לו מלה נופלת על הלשון הזאת. בגלל סיבה זאת, כתבו כאן דָבָר, כי סוף סוף זה דומה. אולי זה התירוץ על השאלה שלו.

ואכן בסוף העניין שם אצל דוד המלך, נזכר לשון מגֵפָה, בסוף ספר שמואל ממש, כתוב [שמואל ב' כ"ד, כ"ה] וַיַּעֲתֵר יְיָ לְאַרְצָא, וַתַּעֲצֵר

הַמִּגְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל. כאן אין כבר את הסיבה לכתוב דָבָר, שנופל על לשון דָבָר, כנז' לעיל.

בכל אופן, בינתיים יש לנו שלושה חילוקים בין דבר לבין מגיפה.

בעל זכר דוד, הביא לפני כן חילוקים אחרים בזה"ל, בספר מושיע חוסים פ"ב, האריך להודיע סבות הדבר לדעת הרופאים והפילוסופים, והוא ז"ל חילק ידע בין דבר ומגפה ומשחית. 'חילק ידע' זה בלשון מליצה, על דרך שכתוב 'לא חילק ידענא ולא בילק ידענא' ועיין חולין דף י"ט ע"א]. כוונתו לומר, שהוא ידע לחלק ולומר חילוק.

דהיינו, שדָבָר הוא מלשון דָבָר, כי דבר מתראה בגוף האדם אשר לו הנגע, וע"י אותו הדבר מת. לכאורה זה בדיוק ההיפך ממה שאומר החוות יאיר. לדבריו דָבָר זה מלשון דָבָר, ישנה מחלה מסוימת שרואים אותה, רואים את הנגע או את הפצע.

ויש אומרים, כי דבר מגזרת ותדבר את כל זרע המלוכה, שפירושו איבדה. זה נאמר לגבי עתליה, ישנו מקום אחד בו כתוב 'ותאבד את זרע הממלכה', ופעם כתוב 'ותדבר', במלכים ובדברי הימים. 'ותדבר' זה מלשון אבדון, היא השמידה את כולם, היא רצתה שלא יהיה ערעור על המלוכה שלה ולכן הרגה את כולם, שלא יישאר מהם זָכַר, ובנס ניצל יהואש, כידוע. ואם כן, דבר היינו אבדון.

וסיבת הדבר היא, מחמת אש העולה מן הארץ, אשר לו בסגולה תכונה ארציית, המתנגדת לכחות הנפש החיונית, בסגולה הנסתר ולא יָדַע למה. ומשחית, הוא שם כולל כל דבר, רוחני או גשמי, שיהיה פועל ההשחתה, בין בבעלי חיים בין בצומח ובדומם. והמגפה, פירושה מיתה דחופה פתאומית, ושום דבר לא יראה ולא ימצא בגוף, ע"ש בפ"א. ממש הפוך מהחוות יאיר. לדבריו, מגיפה פירושו מיתה דחופה פתאומית, לפתע האדם מת, לא יודעים ולא רואים מה יש לו. ודבר, זהו דבר מסויים.

שערי יצחק – השיעור השבועי

שאינו נראה. משא"כ מגיפה, כפי שנאמר [שמות ל"ב, ל"ה] וַיִּגַּף יְיָ אֶת הָעָם, שהתרגום הוא 'ומחא', דהיינו שישנה מכה ממש. אבל מגיפה, זה נעשה בצורה פתאומית, אלפים אשר מתים בבת אחת, זה לא מהדבקה. אי אפשר שבתוך שעה ידביקו עשרים וארבע אלף האחד את השני, איך זה עבד בתוך זמן כ"כ קצר. א"כ מגיפה זה משהו שהוא יותר מ'עיפוש האויר', דהיינו ישנו משהו בעולם שמשתנה, וגורם לאנשים פתאום למות. משהו באויר שמזיק להם, גורם לאנשים שינויים, נראים או שאינם נראים, זה כבר לא משנה, לא ניכנס לחילוקים הללו. אבל עכ"פ זה לא מהדבקה של אחד לשני. כי הדבקה, זהו דבר הלוקח כמה ימים, וזהו דבר ולא מגיפה.

שאלה מהקהל: אבל הרי לא רק מן הפה, אלא גם מן האף. שהרי לכן אומרים לכסות במסכה את שניהם?

תשובת מרן שליט"א: נכון שצריך לכסות את האף, אבל זה לא בגלל שהוא פולט, אלא קולט. האף יכול לשאוף את הוירוס, וזה יכנס ויעבור משם לדרכי ושביילי הנשימה ח"ו. בכל אופן עיקר הנזק בפליטה, הוא מן הרוק, שניתז מן הפה רסיסים הרבה מאד, ולא שמים לב. זה מה שמדביק, ויכול להיכנס גם לחוטם של חבירו.

בעל צרור המור [פרשת קרח] על הפסוק [במדבר י"ז, י"א] פִּי יִצָא הַקֶּצֶף מִלְּפִי יְיָ הַחַל הַנֶּגֶף, מסביר כי כיון שקורח ועדתו כפרו בבריאת העולם, הקב"ה העניש אותם בבחינת יד העדים תהיה בהם בראשונה, שהם יפגעו ע"י ארמ"ע, א"ש ריזח מים ע"פר. פגעו בהם, כל היסודות של העולם. דבר ראשון, וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֶתָם וְגו' [במדבר ט"ז, ל"ב] זהו העפר. המים זהו שנאמר [שם, ל"ג] וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ, הם נבלעו בתהומות. וְאֵשׁ יִצְאָה מֵאֵת יְיָ [שם ל"ה], זה יסוד האש. הדבר האחרון זהו הרוח, שזאת המגיפה.

א"כ כבר יש לנו ארבעה. רחש הלב, חוות יאיר – שני פירושים שהאחד כמו כהרמב"ן, וכאן הוא אומר עוד שני פירושים. זה כבר חמש.

דבר ששי, ראיתי בקונקורדנציה מנדלק' [דף 288], לגבי 'דבר' כתוב כך, מיתה חטופה, המובילה לקברות. ויש מי שאמר שהוא חולי נדבק, ונקרא כן ע"ש שדובר ומושך אחריו רבים זה אחר זה, כי הניגף מושך עצמו ואחר עמו. כל דְּבַר הוא מגפה, אבל לא כל מגפה דְּבַר, שמגפה נאמרה אפילו במלחמה. אולי בזה יהיה מובן מה שאמרנו מקודם, הוא אומר שהמלה מגיפה זה לא דוקא כולל איזה מחלות, כי גם לגבי מלחמה כתוב 'יתנך י"י נגף לפני אויביך' [מרן שליט"א אומר זאת בכינוי: יתנהו, אויביו], מגיפה זה יכול להיות גם משהו כללי. דבר זה מגיפה, אבל לא כל מגיפה היא דבר.

ביאור יסוד המלה דבר, והמלה מגיפה.

חשבתי בס"ד, כיצד להסביר את שורש המלה דְּבַר, חוץ ממה שהם אומרים.

הרי אמרנו, ש'דבר' הוא דבר מדבק. וזהו פסוק מלא, עוד כמה שבתות נקרא זאת בעזיה"ת בפרשת כי תבוא [דברים כ"ח, כ"א] יִדְבֶק יְיָ בְּךָ אֶת הַדְּבָר, עַד פְּלִתוֹ אֶתְךָ מֵעַל הָאָדָמָה וְגו' [מרן שליט"א אומר זאת בכינוי: ידבק י"י בו וגו' עד כלותו אותו וגו']. 'ידבק', זאת הדבקה, שהיא בדרך כלל בדיבור, דהיינו ברוק הניתז מהאדם.

אולי צריכים כאן להוסיף, לגבי המלה דבר, כי לפני האות רי"ש יש את האות קו"ף, קרש"ת, א"כ זה 'דבק', מדביקים אחד את השני, מבלי שרואים. כי זהו דבר שלא נראה. ידוע שלפעמים לוקחים את האותיות שלפני, וכן שלאחרי. כגון במזוזה ה' אלהינו ה', כוז"ו במוכס"ז כוז"ו. כעין זה בנ"ד, דבר, דבק.

הדבר בא באמצעות הדיבור בין בני האדם, כך לפי היסוד שלמלה, וזה בא מהדבקה, דבר

על זה אומר הצרור המור כך, וידוע כי סבת המגפה, היא מצד רוח עוועים, הנכנס באדם מצד רוח הטומאה. שמעתם מה זאת מגיפה? הוא מדבר, על הסיבה הרוחנית. מבחינה תורנית, מהו השורש של הגשמי. זוהי רוח עוועים, אשר באה בעצם מרוח הטומאה. והרופאים אומרים שהוא מעיפוש האויר. האויר מזדהם, וזה גורם מחלה המונית. על כך הוא אומר, רואים ואין יודעים מה רואים, והכל הולך לדרך אחד וכו'. הם – הרופאים – צודקים, אבל הם רואים רק את השלב הבא, הרופאים לא יכולים לראות את השלב הרוחני, המקור הראשון, כיון שזהו דבר שלא נתפס בעיניים. רק מהתורה, יכולים לדעת את השורש. כל דבר גשמי בעולם, יש לו שורש רוחני.

לאמיתו של דבר, זאת רוח טומאה, כי זהו בעצם השורש של הכל, כמבואר שם בספר זכר דוד שהבאנו, שהסיבה העיקרית של הדבר והמגיפה הוא החטא, דהיינו העוונות. לא הערוד ממית, החטא ממית. דבר בא לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא נמסרו לבית דין, כמו ששנינו במס' אבות. אז בעצם יש רוח טומאה, ודבר זה גורם בעולם שהאויר מתעפש, ודבר זה מזיק.

ולכן ציוה משה בכאן להקטיר קטרת, לכפר על ישראל ולהעביר רוח הטומאה מן הארץ. אם האויר התעפש, אז הקטורת היא מנקה את האויר. אבל זה לא רק מהבחינה הגשמית, הריח הטוב שלקטורת מוריד את הריח הרע של זה, אלא בעצם יש בה דברים פנימיים וגבוהים שאין כאן המקום להיכנס אליהם, כיצד זה עובד. אבל בעצם זה אחד מול השני. זה לעומת זה עשה האלהים.

וכבר אמרו, כי סוד הקטרת גילו לו מלאכי השרת. כידוע שמלאך המות גילה לו זאת, כדאיתא בשבת דף פ"ט ע"א. וכבר הבטיחונו, שאף על פי שאין עכשיו קטרת, אם יאמרו ישראל בפיהם אלו הפסוקים שלשה פעמים בכוונה, שהשם עוצר המגפה. הפסוקים האלה,

ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו', כל עניין פרשת הקטורת, הסגולה של זה לנקות את הזוהמא הגשמית, שבעצם היסוד שלה הוא רוחני. כי כל העניין הקטורת, אלו עניינים גבוהים מאד מאד.

כח הטבילה במקוה, וסיפור מדהים על כך.

ישנו מושג הנקרא, 'רוח הטומאה'. למשל אדם טמא שטובל במקוה, הוא נטהר. מה קרה? מה יש במים? איזו סגולה יש במים? במה הוא השתנה? איך לפני שהוא נכנס הוא היה טמא, ואחרי שיצא הוא טהור? איך הוא נהיה טהור? בגלל שנכנס בתוך המים?

ואם הוא נכנס בתוך המים, למה צריך שכולו יהיה בתוך המים? למה אם שערה אחת מחוץ למים, קצה של שערה, לא עלתה לו טבילה?

אומר מה"ר אברהם אזולאי, בספרו חסד לאברהם, שהטומאה זאת רוח. טומאה, זה לא דבר גשמי, אין לנו עיניים לראות ולהבדיל מה טהור ומה טמא. ישנם אנשים צדיקים, שיכולים לראות דברים שלא רואים אותם בעיניים הגשמיות, אבל זאת ראייה יותר גבוהה. בדרך כלל, לא רואים. אי אפשר להבדיל, בין טמא לבין טהור. כיון שזאת רוח, אי אפשר לראות את הרוח, אולי מרגישים את הרוח, אבל אין לנו כלים בעולם שלנו לראות את הרוח. הטומאה היא רוח, כפי שנאמר (זכריה י"ג, ב') וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעְבֵּיר מִן הָאָרֶץ.

הרוח, לא יכולה להיכנס לתוך המים. מים ורוח לא הולך ביחד. אם אדם נכנס לתוך ארבעים סאה של מקוה, הוא התנתק מן הטומאה. אבל אם נשאר אצבע מחוץ למים, אם נשארה שערה אחת מחוץ למים, אפילו מיעוט שבמיעוט, הוא עדיין לא התנתק מהטומאה, הוא עדיין מחובר לטומאה, ואז כשהוא יוצא ועולה, הכל חוזר בחזרה. ברם כאשר כל כולו בתוך המים, ממילא הוא התנתק מהטומאה ונהיה טהור. זהו ההסבר הידוע, של בעל חסד לאברהם.

שערי יצחק – השיעור השבועי

לא הייתי רוצה לומר ולהקריא לפניכם את הסיפור כפי שהוא, כי מדובר על מופעים שמגיעים אליהם רק חילונים, אבל אם לא אספר את הסיפור כפי שהוא מספר אותו זה לא יהיה אמיתי, ויותר נכון זה יחליש את עצמת העניין, לכן רק בכדי שתבינו את אמיתות הסיפור. על כן אביאנו בשלמותו. אז תבינו, ראשית מה קורה אצל החילונים, כמה הם שקועים ברפש ובטיט. אבל מצד שני, הוא עשה קידוש ה', בכדי להראות להם מה זה מקוה. הם חושבים, מה ההבדל מקוה או אמבטיה? מה זה משנה? כביכול, מדובר רק בנקיון.

הייתי השלישי, בתור המקדימים למסור את חפציהם לד"ר ב. ולשמוע את ההסטוריה של החפצים. כשהראשונה, היתה צעירה שמסרה ענק זהב. דהיינו שרשרת גדולה. והשניה היתה צעירה שמסרה סוודר. והשלישית, היתה הטבעת של אמי ז"ל. ואחרי, היו עוד כמה שמסרו חפצים, שאיני יודע מה טיבם. הוא לא נשאר שם לראות מה קרה אחר כך.

כשהקהל שרובו היה סטודנטים מילא את האולם, נכנס ד"ר ב. ועמד על הבמה, כשעל שולחן לפניו הונחו החפצים לפי סדר מסירתן. כמובן הוא לא ידע כלום מראש. הוא לקח את הענק בידו, ולאחר התרכזות של כמה דקות החל לומר, ענק זה נמסר ע"י גברת צעירה שכך וכך תארה – הוא ידע להגיד, למשל גבוהה או נמוכה וכדו' – שקיבלה אותו מתנה, מחייל במדים, שתארו כך וכך. שקיבל אותו מחברתו הקודמת, שתארה כך וכך. אל תקרי חברה, אלא עבירה... העבירה הקודמת שלו, היא נתנה לו הטבעת, וכעת הוא נתן זאת לה. כך הוא אמר, לאחר שהסתכל על החפץ הזה.

כותב המחבר כך, בשלב זה, ראינו מחזה מאוד לא נעים, שהוכיח את אמיתות דבריו. והוא שהבחורה שמסרה את החפץ, ודמותה התאימה לתיאורו, קמה לפתע וסטרה לחיל במדים שישב לידה, ופתחה בצעקות, כיצד העזת להביא לי מתנה, ענק שקיבלת מחברתך לשעבר. רחמנא ליצלן.

ראיתי מקרוב דבר נוסף הפלא ופלא, שכותב חכם אחד בזמנינו, דבר ממש מפליא, לגבי הסגולה של טהרה במקוה, כמה שזה מטהר את האדם, וכיצד הדבר עובד.

בספר שער יוסף נדפס בירושלים התשע"ו, דף כ"ט, הוא נכד של בעל אהבת חיים, הוא כותב כך, בשנים התשל"ב – התשל"ה בא מאנגליה בכל שנה, ד"ר ב' – מידרי, מאיזה גיהנם הוא בא, אינני יודע האם הוא היה יהודי בכלל, לא נראה – שהיה בעל כוחות נפש אדירים, ועוסק בראיית הנסתר. וע"י אחיזת חפץ והתרכזות בו, ידע את כל העבר הקשור לחפץ זה מעת יצירתו. ישנם מושגים כאלה, הקב"ה עושה ומראה פלאים בעולם. הוא מסתכל על איזה דבר, מביאים לו חפצים והוא מסתכל עליהם, ויודע להגיד על כל חפץ איפה הוא היה, מאז שייצרו אותו, מה עשו בו ומה עבר עליו. והיה ממלא אולמות בירושלים, להראות להם את כוחו. כמובן, בשביל לגרוף הון. הכסף יענה את הכל.

באחת משנים אלו, לקחתי את טבעת הנישואין של אמי ז"ל, שנפטרה כשנתיים קודם. והטבלתי את הטבעת במקוה כשר, לטבילת נשים לטהרתן מטומאת הנידה. והלכתי למופע של ד"ר ב. החכם הזה לקח טבעת נישואין של אמו שכבר נפטרה, ואמר לעצמו, נראה האם ההוא ידע מה עבר על הטבעת הזאת.

הקדמתי להיות בין הראשונים, כדי שיתרכזו בטבעת, ולהיווכח אם יוכל לומר את העבר – אם הוא יהיה מן האחרונים, אז אולי הוא כבר יתעייף וכו' – או שמא מי המקוה, ימחק את העבר של הטבעת, כפי שהבנתי מפתבי הקבלה שכן ראוי להיות. הוא הבין מספרי קבלה, שכאשר מטבילים משהו בתוך המקוה, הכל נעלם. דהיינו, כל הטינופת והטומאה שהיתה בעבר, כבר איננה. הוא רצה לראות, האם ההוא שיודע להגיד הכל על כל דבר, האם הוא יגיד על הטבעת הזאת אחרי שהטבלתי אותה במקוה כשירה.

כמו כן גם תיאור החייל, תאם לדברי ד"ר ב. הוא ידע לבד, לתאר אותו, עפ"י ההסתכלות בענק.

אח"כ עבר ד"ר ב. לסוודר. התרכזו בו כמה דקות ואמר, סוודר זה נמסר ע"י גברת צעירה, שתארה כך וכך. שקיבלה אותו מאמה, שסרגה אותו בעבודה, בחוס ואהבה, בעת שהיתה חולת־פּוֹדָגְרָא, וישבה על כסא גלגלים.

ואז קמה הבחורה לקבל את הסוודר, כשאשרה את דברי ד"ר ב. וכשדמעות בעיניה ספרה על אמה שנפטרה מהמחלה הנ"ל לאחר שסרגה לה את הסוודר. כולם נוכחו, שהוא יודע מה הוא מדבר, אמר דברים שאף אחד זולתם לא ידע.

אח"כ עבר ד"ר ב. אל הטבעת של אמי ז"ל. ולאחר התרכזות של כמה דקות, פקח את עיניו, התבונן בטבעת בעינים פקוחות, והחל לומר – כאן הוא הסתבך – רואה אני, טבעת נישואין משומשת. אבל איני יכול לומר עליה שום פרטים, לא על המוסר, כי היא אינה שלו (הטבעת היתה שייכת לאחותי – המחבר לקח אותה מאחותו, שקיבלה אותה בירושה) ולא על בעליה. כי טבעת זו עברה תהליך מחיקה של כל העבר שלה, בדרך שאינה ידועה לי.

הוא לא יודע להסביר מה קרה פה, אי אפשר היה לו להגיד שום דבר על הטבעת הזאת כיון שהכל מחוק, אין עליה כלום. הוא לא ידע להגיד, כי מקוה וקדושה זה לא במושגים שלו, אין לו דרך להביט שם, הטומאה לא יודעת מה שיש בטהרה ובקדושה, את זה הוא לא מסוגל להגיד. אחרת, הוא היה צריך להגיד לפחות שהטבעת עברה טבילה במקוה. אבל הוא לא ידע, הוא רק אמר שהכל מחוק, מה שהיה רשום הוא לא רואה. פלא עצום.

מסיים אותו חכם, מיד קפצתי אל הבמה, לקחתי את הטבעת מידו, ונופפתי בה לעיני כל הנוכחים. הוא רצה לעורר אותם קצת בתשובה, כל הסטודנטים האלה רח"ל, איפה הם

נמצאים, באיזה עולם. ה' ישמרנו. ואמרת, חבר'ה, טבעת זו עברה טבילה במקוה כשר כדת וכדין. ראו כחו של מקוה. אל תחשבו שזה סתם. ומדוע ציוותה התורה את האשה, על טבילה בו להיטהרותה.

ולעיני הקהל הנדהם, קמתי ועזבתי את המקום. זהו הסיפור שכתב רבי יוסף שני שבתאי, ה' ישמרנו ויחיהו. כנראה לא רצה להישאר יותר ללא צורך במקום הטמא ההוא.

מי שיודע פרטים נוספים מסביב לסיפור דלעיל, אנא יודיענו. זה יועיל ויוסיף חיזוק לתועלת העניין, וקידוש ה' שיוצא מכך.

הקורונה אינה מגיפה אלא דבר.

כפי שאמרת, צריכים לדעת כי בעוה"ר שאנחנו עדיין נמצאים במצבנו, מה שיוצא מהאמור הוא שהקורונה של זמנינו כנראה זה לא נקרא ממש מגיפה, כך לכאורה לפי ההגדרות שאמרנו, כי במגיפה מתים אלפים בפעם אחת ובמהירות, לכן לכאורה יותר מדוייק להגיד שזה דבר, זהו השם לפי מה שיש לנו במצבנו, וכפי שאמרנו בדיבור מדביקים ח"ו האחד את השני, וזהו הפשט, אבל הרמז הוא שזה בעוונות של הדיבורים. הכל מתאים האחד אל השני, הדברים אינם סותרים אלא משלימים אחד את השני, לקבל את התמונה השלימה. כי בעוה"ר, עדיין איננו מתקנים את מה שהיינו צריכים. אבל אין קפידא של ממש איך לקרוא לזה, כי המלים הללו נרדפות זו לזו.

אין נכונה השמועה כי הקורונה היא מלחמת גוג ומגוג. ברצוני לסיים במה שהראני ידידנו הרב נתנאל קרני יצ"ו, ששמע כי ישנו מישהו – חכם אחד – האומר שהמגיפה הזאת כיום, קשורה למלחמת גוג ומגוג. לא שמעתי בעצמי את מי שאמר את זה, אבל עכ"פ נראה לי שזאת טעות. זה חוסר הבנה של המקור. יהי רצון, שבסופו של דבר נזכה לביאת המשיח, אבל לבוא ולהגיד שמלחמת גוג ומגוג זאת מגיפה, זאת שגיאה.

שערי יצחק – השיעור השבועי

שבספר יחזקאל, לא כתובה המלה מלחמה, לא כתוב שהקב"ה יילחם איתו, אלא כתוב ונשפטתי אתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני אלגביש, אבל בספר זכריה [י"א, י"ח] שם גם כן כתוב על גוג ומגוג, ושם נזכר הסגנון מלחמה.

האמת היא, שהוא בהחלט צודק, אכן בספר זכריה כתוב כך, והאבן עזרא [בפירושו לספר זכריה י"ד, י"ב] אומר שהוא בא לפרש מהי המלחמה, איך ה' יילחם עם הגויים, ע"י שהוא עושה להם מגיפה, וזאת תהיה המגפה אשר יגף י"י את כל העמים אשר צבאו על ירושלים המק בשרו והוא עמד על רגליו, ועיניו תמקנה בחריהן ולשונו תמק בפיהם [זכריה י"ד, י"ב]. הרי כתוב שם, שיהיה בהם אותות ומופתים. 'המק בשרו' היינו, שיימס הבשר שלהם כאשר הם עומדים על רגליהם, ועיניו תמקנה בחוריהן, זאת צורת המלחמה שה' נלחם איתם. כאן כתוב לשון 'מלחמה'.

גם שם בגוג ומגוג, נזכר חוץ מלשון דבר דלעיל, בספר זכריה [י"ד, י"ב] וזאת תהיה המגפה וגו' כדלעיל. ללמדך דהיינו הך. עלדרך הגמ' בב"ק, פתח בכד, וסיים בחבית וכו'.

מכאן ועד למסקנא של אותו חכם, כפי מה ששמעתי, שכביכול מלחמת גוג ומגוג זאת מגיפה, זה לא קשור למה שיש בזמנינו. הרי אין גוג ומגוג, לא באו להילחם על ירושלים, ואין הקב"ה מעניש את אלה עם מגיפה. נראה שהדביקו פה דברים בלי שום קשר. מה שמלחמת גוג ומגוג זאת מגיפה, הדבר נכון טוב ויפה, אבל זה לא קשור למציאות של זמנינו, כי זאת מחלה בכל העולם ובכל הארצות, בלי מלחמה על ירושלים וכו'. אין שום חיבור וקשר בין הדברים.

אולי זה עוד יהיה, אבל בנתיים אנחנו מייחלים שנזכה לנאמר [זכריה י"ד, ט'] וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי יְיָ אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד, אכ"ר.

הטעות הזאת יצאה, מהספר עמק הנצי"ב. לנצי"ב ישנו פירוש על ספרי, שם כתוב [פרשת בהעלותך] על הפסוק [במדבר י', ט'] וְכִי תֵבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּרֵד אֶתְכֶם וְהִרְעַתְם בְּחֻצְצֹרֹת וְנִזְפַרְתֶּם לְפָנַי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם, האם המדובר על מלחמת גוג ומגוג או על כל המלחמות?

כתוב על כך בספרי, צא וראה, איזו היא מלחמה שישראל נושעים בה, ואין אחריה שעבוד, אין אתה מוצא אלא מלחמת גוג ומגוג, וכן הוא אומר [זכריה י"ד, ג'] וַיֵּצֵא יְיָ וְנִלְחַם בְּגוֹיִם הָהֵם, וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ.

כותב על כך הנצי"ב, מה הפירוש ז'וכן הוא אומר? למה הספרי צריך להביא את הפסוק י'יצא י"י ונלחם? הוא התעמק בכך, בכדי להבין מדוע חז"ל היו צריכים להביא את הפסוק הזה? הרי מלחמת גוג ומגוג, זה דבר ידוע?

לכן הוא אומר, דקשה, דלא נזכר בס' יחזקאל ל"ח ט"ל לשון מלחמה על גוג ומגוג, ולא יהיה אלא מגפה גדולה, והיאך דריש פרשה זו על מלחמת גוג ומגוג?

זהו דבר מעניין. היכן כתוב על מלחמת גוג ומגוג? הרי בספר יחזקאל ל"ח ט"ל, זה לא כתוב, אלא כתוב 'מגיפה גדולה'. אמנם כתוב שגוג ומגוג בא למלחמה, ישנם הרבה לשונות כאלה שם, אבל הסיום ההוא ז'נשפטתי אתו בְּדָבָר וּבְדָם', הקב"ה עושה לו דבר, בכדי לאבד אותו. היכן אתה רואה 'מלחמה'? אכן גוג ומגוג בא עם חנית וחצים וקשת בכדי להילחם, אבל מה שעמד נגדו והפיל אותו, זה הדבר. מה זה 'מלחמת גוג ומגוג'? אין מלחמה. התכלית שלו היתה לבוא למלחמה, אבל איפה יש מלחמה נגדית?

על זה אמר, דגם על אופן זה כתיב לשון מלחמה, בגוג ומגוג. דכה"א בזכריה וַיֵּצֵא יְיָ וְנִלְחַם בְּגוֹיִם הָהֵם בַּיּוֹם הַלְחָמוֹ בַּיּוֹם קָרַב. נכון